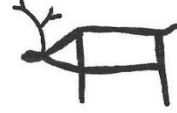

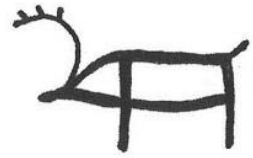
LAPPI TIETOVISA

1. Mikä on Lapin suurin järvi? _____
2. Mikä on Pohjanhovi? _____
3. Mistä Lemmenjoki on eniten tunnettu? _____
4. Mikä on leuku? _____
5. Mikä on hilla? _____
6. Mikä on erotus, josta Lappi on erityisen tunnettu? _____
7. Mikä on kuksa? _____
8. Mikä on jätkänkynttilä? _____
9. Mistä Nätti-Jussi on tullut kuuluisaksi? _____
10. Mitä on kampanisu? _____
11. Mikä savotta on? _____
12. Missä on filmattu tv-sarja Taivaan tulet? _____
13. Mikä on peltipailakka? _____
14. Mitä on räkkä? _____
15. Mikä on yötön yö? _____

VASTAUKSET JA TIETOJA KYSYMYKSISTÄ

1. Inarinjärvi

Inarinjärvi on Lapin suurin järvi ja Suomen järvistä kolmanneksi suurin (pituus 80 km ja leveys 50 km). Järvessä on 3 318 saarta. Sakari Topelius kirjoitti Inarinjärvestä runon, jonka Eino Leino käänsi suomeksi ja Evert Suonio sävelsi. Laulu alkaa: ”Etäällä pohjan mailla hylätty järvi on...” Laulussa kerrotaan Inarinjärven syvyydestä näin: ”Kun kerran tietää tahtoi nyt lappalaiset nuo, kuin syvä olla mahtoi Inarin järvi tuo; köys' katkes, laulu kuultihin: Niin syvä on, kuin pitkäkin! – Sen syvyyttä ei ole mitattu sittemmin.” Myöhemmin järven syvyydeksi on mitattu 92 metriä.

2. Pohjanhovi on perinteikäs hotelli Rovaniemellä

Hotelli on avattu vuonna 1936 ja Talvisodan aikana se toimi sotilassairaalana. Hotelli Pohjanhovi tuhoutui Lapin sodan yhteydessä lokakuussa 1944. Saksalaiset räjäyttivät sen. Pohjanhovi rakennettiin uudelleen ja avattiin jälleen vuonna 1947.

3. Lemmenjoki on tunnettu kullankaivuusta

Inarinjoen varrella asuneet Ranttilan veljekset Uula, Veikko ja Niilo lähtivät loppukesällä 1945 nousemaan jokea ylös etsiäkseen kultaa. Veljekset huuhtoivat kultaa, ja löysivät sitä. Niilo jopa puraisi hampaanjäljet Morgamojalta löytyneeseen 5 gramman kultahippuun syyskuun puolivälissä ja muutaman päivän aikana pussiin kertyi yhteensä noin 30 g kultaa. Vilkkaimmillaan Lemmenjoen kullankaivu oli vuosina 1949 – 1951, jonka jälkeen kultaryntäys hiipui.

4. Leuku on lappilainen puukko

Poromiehet käyttävät isokokoista tupessa kannettava veistä, jota kutsutaan leukuksi tai lapinleukuksi. Se palvelee vesurin tapaan lyöntityökaluna vaivaiskoivuista ja muista puumaisista varvuista nuotioon puita kerätessä. Myös lihan ja ruhojen paloitteluun se on tehokas työkalu. Leu'un teräkulma on yleensä jyrkempi kuin puukon. Tämän teroituskulman, ison koon ja leveän terän vuoksi se soveltuu huonosti vuolemiseen. Lapissa monet tekevät puukkonsa itse.

5. Hilla eli lakka eli suomurain on keltainen suolla kasvava marja

Hillan C-vitamiinipitoisuus on 3–4 kertaa suurempi kuin appelsiinin. Suomen perinteiseksi lakkapitäjäksi on nimitetty Ranuan kunta Peräpohjolassa. Siellä järjestetään elokuisin kuuluisat Hillamarkkinat.

6. Poroerotus, jossa poroja erotellaan.

Poroerotus on tapahtuma, jossa porotokka eli suuri porolauma ajetaan aitaukseen. Sen jälkeen vasat merkitään leikkaamalla niiden korviin omistajan merkit. Teuraaksi menevät porot erotetaan muista ja siitokseen jäävät eloporot luetaan lukulistoihin. Poroerotus on olennainen osa porotaloutta. Se on tärkeä elinkeino suurimmassa osassa Lappia. Poron lihaa on vuosittain myytävänä noin kaksi miljoonaa kiloa. Se tarkoittaa noin 100 000 poroa. Poroja ei teurasteta erotuspaikalla vaan ne on EU-direktiivien mukaisesti kuljetettava teurastamoon.

7. Kuksa on alunperin pahkakuppi, mutta sen voi tehdä myös muusta puusta.

Kuksa on puinen juoma-astia. Se tehdään mieluiten pahkasta kovertamalla. Kuksa on helppokäyttöinen, kevyt ja hyvin valmistettuna pitkäikäinen. Kuksa puhdistetaan kostealla pyyhkeellä tai huuhtomalla puhtaalla vedellä aina käytön jälkeen. Lappilaisen uskomuksen mukaan voi myös menettää onnensa, jos kuksan pesee. Ainoastaan tunturipurossa huuhtominen on sallittua.

8. Jätkäntynttilä on puinen, kauan palava soihtu.

Isolla kirjoitettuna se on silta Rovaniemellä.

Aito lappilainen jätkäntynttilä tehdään aina kelohongasta. Kelohonka on 400-600 -vuotias pystyyn kuollut mänty, joka on pinnaltaan kauniin harmaantunut ja sisältä punaruskea. Kelohonka sisältää runsaasti tervaa. Siksi se palaa näyttävästi ja syttyy helposti - toisin kuin muut puulajit.

Jätkäntynttilä on myös Rovaniemellä sijaitseva vuonna 1989 valmistunut Suomen ensimmäinen tieliikenteen vinoköysisilta. Sen kokonaispituus on 320 metriä ja se on osa kantatietä 78 eli Kajaanintietä. Silta ylittää Kemijoen.

9. Nätti-Jussi on kuuluisa tukkijätkä, josta on paljon kaskuja eli vitsejä.

Nätti-Jussi eli Johan Viktor Nätti oli suomalainen metsätyömies, joka vaikutti Pohjois-Suomessa. Hän oli erinomainen tarinankertoja. Kertoessaan hän usein viivytti loppuratkaisua. Tavallisia aiheita olivat naiset, tappelut ja viina sekä niihin liittyvä yhteiskunnallinen väritys. Nätti-Jussin hautamuistomerkkiin on kirjoitettu: ”Minä se siellä olin. Jutustelin Pyhä-Pietarin kanssa talven

näkymistä ja sovin revontulien sytyttelemisestä urakkahommana.”
Nätti-Jussin syntymäpäiväpäivässä Karstulassa on Ravintola NättiJussi.

10. Kampanisu on harvan kamman mallinen kahvileipä.

Kampanisu on perinteinen peräpohjalainen leivonnainen. Joissain paikoissa käytetään kampanisusta nimitystä torttu. Perinteiseen taikinaan laitetaan vain voita, vehnä jauhoja, kermaviiliä ja soodaa. Nykyään kampanisuista on monenlaisia herkkumuunnelmia: niitä voidaan voidella munalla ja sirotella sokeria päälle.

11. Savotta on metsätyömaa.

Savotoilla tehdään tukkeja ja pinotavaraa. Ensin puut kaadetaan, sitten karsitaan ja lopuksi juonnetaan eli vedetään yksi kerrallaan lastausta ja jatkokuljetusta varten metsäautotien varteen. Ennen vanhaan puut uitettiin vesiä pitkin. Nykyään mitä tahansa työtä kutsutaan joskus savotaksi, kun on paljon tehtävää. Savotta-sana tulee venäjänkielestä.

12. Taivaan tulet on kuvattu Kemijärvellä.

Taivaan tulet on Kari Väänäsen ohjaama ja käsikirjoittama suomalainen televisiosarja, jota Yle TV2 esitti vuosina 2007–2014.

13. Peltipailakka on moottorikelkka. Pailakka oli ajoporo.

Pohjois-Suomessa moottorikelkka tuli heti poronhoidon käyttöön. Se korvasi ajoporon käytön. Ajoporo oli ajokkina tai vetojuhtana käytetty, erityisesti kyseen tarkoitukseen opetettu poro. Moottorikelkka oli nopeampi, mutta kallis vaihtoehto.

14. Rökkä on hyttysten joukkoesiintymä.

Rökkä alkaa Lapissa juhannuksen tienoilla. Silloin on liikkeellä paljon hyttysiä, sääskiä, mäkäreitä, polttiaisia ja paarmoja. Rökkä kiusaa erityisesti poroja ja muita luonnossa eläviä eläimiä. Poromiehelle rökkä on tärkeä työkaveri, sillä se kokoaa muuten hajallaan olevat porot tokkiin.

15. Yötön yö tarkoittaa sitä ajanjaksoa, kun napapiirin pohjoispuolella aurinko ei laske yöllä lainkaan.

Yksi Lapin kesän ilmiö on yötön yö eli keskiyön aurinko eli polaaripäivä. Aurinko ei laske lainkaan horisontin alapuolelle. Päinvastainen ilmiö on kaamos. Silloin aurinko ei nouse horisontin yläpuolelle ollenkaan.